

Sygn. akt II USK 110/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania A. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 18 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 1456/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrokiem z dnia 18 listopada 2021 r., oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 16 czerwca 2021 r., mocą którego zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Gdańsku z dnia 2 marca 2020 r. i przyznano A. M. emeryturę pomostową od dnia 1 stycznia 2020 r.

Kwestią sporną było wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1340) w wymiarze co najmniej 15 lat - przed dniem 1 stycznia 2009 r.

W ocenie Sądu drugiej instancji, pracowniczy charakter zatrudnienia ubezpieczonego w okresach, w których był kierowany na statki obcych bander za pośrednictwem S. Sp. z o.o. w G., P. Sp. z o.o. w G. czy D. Sp. z o.o. w G., nie budził wątpliwości. Praca wykonywana przez ubezpieczonego miała charakter podporządkowany, gdyż jako starszy mechanik wykonywał polecenia kapitana wydawane w kwestiach związanych z eksploatacją statku. Jako kierownik działu maszynowego podlegał kapitanowi oraz inspektorowi technicznemu armatora. Ubezpieczonemu podlegało 7-8 osób, on zaś nadzorował pracę podległych pracowników i rozdzielał pracę. Swoje obowiązki wykonywał w maszynowni statku, gdzie panowały trudne warunki - wysoka temperatura oraz hałas.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżący wykazał staż pracy w szczególnych warunkach przed 1 stycznia 2008 r. (15 lat i 2 miesiące), zaś wykonywana przez jego praca miała charakter zatrudnienia w szczególnych warunkach również po 31 grudnia 2007 r., a zatem z przepisów prawa wynika, że był on zwolniony z wykazywania okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach po 1 stycznia 2008 r. Oznacza to, że praca ubezpieczonego jako starszego oficera mechanika na statkach zagranicznych armatorów przed dniem 1 stycznia 2009 r., kwalifikowana winna być jako praca na statkach żeglugi morskiej wymieniona pod poz. 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych (wykaz prac w warunkach szczególnych).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik organu rentowego, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał na istnienie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu, a mianowicie: czy wobec treści art. 2 pkt 2 i 3 oraz art. 51 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych można zastosować te przepisy w przedmiotowej sprawie i zaliczyć do okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, okres pracy marynarza, wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez pośrednika, a nie płatnika i czy taki marynarz jest w kręgu podmiotów uprawnionych do ubiegania się o emeryturę pomostową na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że istotne zagadnienie prawne, to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem, a jego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego.

W rozpoznawanej sprawie istotne zagadnienie prawne nie zostało przez skarżącego należycie przedstawione. Chodzi wszak o problem jurystycznie doniosły, opracowany na podstawie analizy prawa, orzecznictwa, a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Skarżący we wniosku całkowicie pominął wykładnię przepisów, którą przedstawił w tej sprawie Sąd odwoławczy. Jego wniosek poprzestaje tylko na samym zgłoszeniu istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeby wykładni i nie wykazuje, na czym miałyby polegać poważne wątpliwości.

Istotne zagadnienie prawne musi być nowe i dotychczas nierozpatrywane w judykaturze (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi zatem o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639). Tymczasem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie odniósł się już do kwestii dotyczącej możliwości zaliczenia do okresów pracy w warunkach szczególnych, w

rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, okresu pracy marynarza wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został on skierowany przez pośrednika. Stosowane orzecznictwo zostało przytoczone w zaskarżonym wyroku, a w skardze kasacyjnej nie zawarto argumentów prawnych, które mogłyby przemawiać za weryfikacją tej linii orzeczniczej.

W wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/02 (OSNP 2004 nr 8, poz. 144; z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00 (OSNP 2003 nr 10, poz. 258) wyrażony został pogląd, potwierdzony w późniejszym orzecznictwie, że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1-2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504), pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 329/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 262 oraz z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09 i z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 328/09, LEX nr 987707). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10 (LEX nr 589882), dotyczącym zaliczenia okresów pracy marynarza kierowanego do pracy za granicą u armatorów zagranicznych, które zostały uznane za okresy wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach. Wyraz tej linii orzeczniczej stanowią też wyroki: z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 258; z dnia 10 października 2013 r., II UK 106/13, LEX nr 1391452), w których Sąd Najwyższy, usuwając wszelkie wątpliwości, stwierdził, że świadectwo pracy potwierdzające wykonywanie w charakterze członka załóg w warunkach szczególnych (na statkach morskich) pracy u armatorów zagranicznych, stale i w pełnym wymiarze czasu, wystawione przez jednostkę kierującą obywateli polskich do pracy za granicą, która uiszczała składki na ubezpieczenia społeczne, na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami, daje podstawę do ustalenia tzw. faktów ubezpieczeniowych, to jest okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. i może

stanowić podstawę do przyjęcia, że okresy pracy w nim podane są okresami pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze).

Zgodzić się należy z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 196/15 (LEX nr 2044476), że ustawa o emeryturach pomostowych ani ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zawiera własnej definicji pojęcia pracownika, z tym zastrzeżeniem. W konsekwencji, znaczenie tego pojęcia co do okresów przed 1 stycznia 2009 r. odczytywać należy zgodnie z treścią art. 22 k.p. - w tym także z uwzględnieniem jego § 1¹ i § 1², z których wynika, że decydujące znaczenie dla uznania istnienia stosunku pracy ma wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę - bez względu na nazwę umowy oraz że nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu powyższych warunków wykonywania pracy. W konsekwencji wzajemna relacja między obowiązkiem zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia i opłacania składek ciążącym na pracodawcy (ubezpieczeniem obowiązkowym) a pracowniczym statusem ubezpieczonego występuje jedynie w prawie ubezpieczeń społecznych. Zależność ta nie może być przenoszona na przepisy Kodeksu pracy. Z punktu widzenia przepisów Kodeksu pracy, które mają decydujące znaczenie przy ocenie statusu ubezpieczonego jako pracownika, dobrowolny charakter ubezpieczenia nie ma znaczenia. Zatem zgłoszenie do dobrowolnego ubezpieczenia nie wyklucza pracowniczego zatrudnienia u zagranicznego pracodawcy - zagranicznego armatora (wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2016 r., II UK 430/15, OSNP 2018 nr 2, poz. 19; z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 23/17, LEX nr 2490055; z dnia 19 czerwca 2018 r., II UK 204/17, LEX nr 2510209).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

